

BEKİR YILDIZ'IN GÖZÜNDEN TÜRKLER ALMANYA'DA

Gürkan KOYUNCU¹

Hikmet ASUTAY²

Öz

Türkler, Almanya'ya 1960'lı yıllardan başlayarak misafir işçi olarak çalışmaya gidip, orada çalışıp, yeni bir hayat kurdular. Bu arada kendi sanatlarını da yeşerttiler. Misafir işçilerin çalışmaları ve sanatları 3 kuşak sürmüştür ve sürmeye de devam etmektedir. Çalışmaya giden misafir işçiler ilk zamanlarda, vatan hasreti, aile özlemi, kültür farklılığı gibi olumsuzlukları konu edinip kaleme alarak Göçmen Edebiyatı'nı oluşturmuştur. İlk kuşakların yazdıkları ilk eserler pek umursanmasa da, daha sonra büyük ses getirmiştir. İkinci kuşakta ise kimlik kaygısı ve birinci kuşağa benzeyen konular işlenmiştir. Son kuşak olan üçüncü kuşakta ise kendine özgü konular işlenmiştir. İkinci ve üçüncü kuşağın da Göçmen Edebiyatı'na katkıları olduktan sonra Göçmen Edebiyatı 60 yıl gibi bir süreyle kökleşmiştir. İlk kuşak işçisi ve yazarı olan Bekir Yıldız da Göçmen Edebiyatı'nın önemli ve ilk isimlerinden birisidir. Bu çalışmada ilk kuşak yazarlarından olan Bekir Yıldız'ın hayatı, eserleri, kendisiyle özdeşleşen eseri ve Göçmen Edebiyatı'nın ilk eseri diyebileceğimiz 'Türkler Almanya'da eseri incelenmiştir. Bu eserde gurbete giden ilk kuşak işçilerin, kendi ülkelerinden çıkıp Avrupa gibi gelişmiş bir ülkeye gitmeleri ve orada karşılaştıkları olumlu ve olumsuz olaylar konu edilmiştir. Farklı hayallerle gittikleri yeni bir dünyada bambaşka hayallerle karşılaşmışlardır. Ülkelerindeki ekonomi ve baskı sorunlarından dolayı daha mutlu bir hayat kurup yaşayabilmek için çalışmaya gelenlerin arasında hüsrana uğrayanlar da , hayallerini gerçekleştirenler de olmuştur. Bekir Yıldız'ın bu eserinde, gurbete giden işçilerin yolculuklarından başlayıp, beslenmeleri, barınmaları, günlük yaşantıları, Türkiye ile Avrupa'nın ekonomik ve sosyal durumları gibi birçok noktaya değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bekir Yıldız, Göçmen Edebiyatı, işçi, çalışmak, göçmen

Turks in Germany from Author Bekir Yıldız

Abstract

The Turks went to Germany in 1950-1960s as immigrant workers, they worked there, built a new life, engaged in literature and art. The works and arts of immigrant workers continued for three generation and the process still continuos. Early on immigrant workers, wrote negative issues such as homesickness, nostalgia for family or home, cultural difference and thus they created immigrant literature. Although the first writings of the first generations did not arouse attention much about the first works, they later made great noise. In the second generation the subjects were identity anxiety and they resembled the first generation. The last generation concentrated on other specific issues. After the second and third generations contributed to the immigrant literature, immigrant literature has been rooted for 60 years. The first generation worker and writer Bekir Yıldız is one of the important and first names of immigrant literature. In this work the first generation writers Bekir Yıldız's life, his works, his work identified with himself and the first works of immigrant literature "Türkler Almanya'da" are examined. In this work, the positive and negative events that occured to immigrants such as leaving their hometown and starting a new life in a developed place like Europe, were analyzed. They did not find what they expected in this new world. Some immigrant who went to Europe to economic and pressure problems in their countries became happy while some workers disappointed. In this work of Bekir Yıldız, starting from the abroad trip, subjects like nitration housing their daily lives Europe's economic and social situation with Turkey were discussed.

Keywords: Bekir Yıldız, immigrant literature, worker, work, immigrant

¹ Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü Yabancı Diller Eğitimi Alman Dili Eğitimi Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, İletişim: gurkankoyunc@gmail.com

² Profesör Dr. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Böl. Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı - Edirne. E-Posta: hikmetasutay@yahoo.de

1. Giriş

Bu çalışmanın amacı göçmen yazınının ilk kuşak yazarlarından ve bu türün ilk eserlerden birini yazın dünyasına kazandıran Bekir Yıldız'ı ve "Türkler Almanya"da adlı eserini incelemektir. Çalışmanın önemi göçmen yazınının ilk yazarlarından olan Bekir Yıldız'ı ve "Türkler Almanya'da" adlı romanını incelemek, Almanya'ya giden ilk kuşak insanların yaşamlarına değinmek ve bugünden geriye doğru bir bakış açısını oluşturmaktır. Bu çalışma yazarın eseri olan "Türkler Almanya'da" ile sınırlıdır. 1950 ve 1960 yıllarda Almanya ve Avrupa'ya birçok ülkeden özellikle Anadolu'dan işçi göçü başlamıştır. Bir süre sonra göç edenler anavatanları ve Avrupa'da yaşadıkları olumlu - olumsuz tecrübelerini kaleme almışlardır. Böylece Göçmen Edebiyatı başlamıştır. Ayrıca bu Edebiyat üç kuşak sürmüştür. Göçmen Edebiyatının ilk kuşak yazarlarından birisi de Bekir Yıldız'dır. Bekir Yıldız'ın ve Göçmen Edebiyatı'nın ilk eseri diyebileceğimiz "Türkler Almanya'da" eseri incelenecek ve Bekir Yıldız hakkında bilgiler verilecektir. Bekir Yıldız'ın biyografisi, yazar hakkında yazılanlar ile göçmen yazınının ilk eseri diyebileceğimiz "Türkler Almanya'da" eseri incelenecektir. Yazılan bu eserin içeriğinden, eserin dilinden, konuk işçi olarak gittikleri farklı bir dünya'da yaşadıklarından, para kazanıp ideallerini gerçekleştirip tekrar anavatanlarına geri gelmek isteyenlerden ve ideallerinden sapıp başka ideallere sahip olacak insanlardan bahsedilecektir.

2. Göçmen Yazını

Türk Dil Kurumu'na göre "Göç" kelimesinin anlamı: "Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" (Türk Dil Kurumu) demektir. Bu anlamda göçler ekonomik, siyasi, zorunlu göç / sürgün biçimlerinde de olabilmektedir (Bkz. Doğan 2017). Bu çalışmada sözü edilen bağlam, Türkiye'den Almanya'ya ekonomik olarak gerçekleşen işçi göçüdür.

Birey ya da toplulukların ekonomik, toplumsal, siyasi gibi birçok nedenlerle Almanya ve Avrupa ülkelerine gitmeleri göç olayını başlatmıştır. Göç edenler arasında yazarlar ve sanatçılar da olduğu için, göç ettikleri yerlerde çalışmak dışında, yazın, şiir, tiyatro gibi sanat dallarıyla da ilgilenmişlerdir. Dolayısıyla göçmen yazını da başlamıştır. Türk-Alman göçmen yazını, Türkiye'den Almanya gibi Avrupa ülkelerine göç eden insanların, orada ürettikleri eserleri bir yazın türü altında toplanmasıdır, denebilir. Göçmen yazını 1960'lı yıllarda başlamış ve üç kuşaktır farklı konularla devam etmektedir. Başta Türkler olmak üzere, bu yazın türünde eser yazan farklı kökenden gelen yazarlar da vardır. Dursun Zengin'e göre farklı memleketlerden gelen insanların Göçmen yazını oluşturma nedenleri şöyledir:

"İşte farklı kökenlerden gelen bu insanlar kendi sorunlarını, çatışmalarını, gözlemlerini, deneyim ve izlenimlerini daha doğrusu Alman toplumundaki yaşamlarını kendilerine özgü bir duyarlılık, duygusallık, coşku ve hayal gücüyle dile getirdikleri bir edebiyat oluşturdular" (Zengin, 2000, s. 105).

Bekir Yıldız, Yüksel Pazarkaya, Nevzat Üstün, Güney Dal, Fakir Baykurt, Aras Ören gibi yazarlar, Türk-Alman yazını olarak günümüzde tanımlanan türün ilk kuşak yazarlarıdır. Gurbete gidip, orada çalışıp bir taraftan hayallerini gerçekleştirmek isteyen insanlar, bir taraftan da ister istemez o ülkenin koşullarına alışarak orada kalıp "kesin Dönüş"

hayallerinden vazgeçenler olmuştur. Ama Gurbete giden yazarların çoğu, özellikle ilk kuşak yazarlar Türkçe yazıyor ve memleket hasreti çekiyorlardı. Yaşadıkları zorlukları kaleme alıyorlardı. Birinci kuşakla ikinci kuşak arasında konu bakımından çok büyük farklılıklar olmamakla birlikte, ikinci kuşak yazarları kimlik arayışı içindedirler. İkinci kuşak yazarlarından bazıları şunlardır: Renan Demirkan, Feridun Zaimoğlu, Zafer Şenocak, Zehra Çıracak, Aysel Özakin vd. Mehmet Salim birinci ve ikinci kuşağı şu şekilde açıklamıştır:

“Memleket, dil, kimlik, yabancılık gibi konular hala revaçtadır. Birinci kuşak bu sorunları genellikle bir topluluğun sorunu olarak ele alırken ikinci kuşak bu sorunları bireyselleştirir ve kişilerin iç dünyasını nasıl yansıdığını anlatır” (Salim, 2011).

Üçüncü kuşak yazarları ise birinci ve ikinci kuşaktan farklıdır. Onlar, kendi kökenlerinin nereden geldiklerini bilmekte ve bunu kabul etmektedirler ama Avrupa’da doğup büyüdüğü için artık Avrupalı Türkler olmuşlardır ve kendilerini bu şekilde tanımlamaktadırlar. Üçüncü kuşak yazarları, birinci kuşak yazarları gibi sıla hasreti çekmemekte ve ikinci kuşak yazarları gibi kimlik arayışına da girmemektedirler.

2.1. Bekir Yıldız

Çalışmanın bu bölümünde göçmen yazını ve Türk yazınında hatırı sayılır bir yeri olan Bekir Yıldız’ın yaşamı, eserleri ve yazınsal değerleri incelenecektir. 1933 Şanlıurfa’da doğan Bekir Yıldız, babası polis memuru olduğu için çocukluğunu Kastamonu, Gaziantep ve Adana’da geçirmiştir. Daha sonra İstanbul Erkek Sanat Okuluna gitmiştir ve İstanbul Matbaacılık Okulunu bitirip dizgi operatörlüğü ve Öğretmenlik yapmıştır. Bekir Yıldız hem göçmen yazını, hem de bu yazın öncesinde eserler ortaya koymuştur. İlk eseri 1951 yılında Tomurcuk adlı çocuk dergisinde yayınlanan ve güneydoğu insanların yaşamını anlatan “Reşo Aga” adlı kitabıdır. Bekir Yıldız eserlerinde daha çok memleketi olan Şanlıurfa, Güneydoğu Anadolu bölgesi, töre, gelenekler, ağa-köylü ilişkisi, o bölgede yaygın olan kaçakçılık ve kan davası gibi konuları işlemiştir. 1962-1966 yılları arasında Almanya Heidelberg’de Matbaa Makineleri Fabrikasında işçi olarak çalışmaya gitmiştir. Yıldız Almanya’da yaşadığı yıllarda 1966 yılında “Türkler Almanya’da” adlı romanını yazmıştır. Göçmen yazınının ilk kuşak yazarlarından olan Yıldız’ın bu romanı, Almanya’daki göçmen yazınının bilinen ilk eseridir denebilir. Yıldız bu kitabı yazarken konuk işçi olarak Almanya’ya giden insanların yaşantılarından yola çıkarak bu eseri kaleme almıştır. Ayrıca eserlerinde Almanya’ya çalışmaya giden gurbetçilerin yaşadıkları sıkıntıları, köyden kente göç edenlerin bunalımlarını konu olarak işlemiştir. Daha sonra Türkiye’ye geri dönen Bekir Yıldız, Asya Matbaası’nı açmıştır. Burada May, Halkın Dostları, Yeni a, Yazko Edebiyat dergilerinde yazmıştır. B. Yıldız, 8 Ağustos 1998 yılında İstanbul’da hayatını kaybetmiştir. Bekir Yıldız’ın Eserleri:

Çocuk Kitapları:

Arılar Ordusu (1981)

Ölümsüz Kavak (1981)

Şahinler Vadisi (1981)

Öykü Kitapları:

Kara Vagon (1968)- May Edebiyat Ödülü (1969)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 69 Eylül – Ekim 2018

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat –KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Reşo Ağa (1968)
Kaçakçı Şahan (1970)- Sait Faik Hikaye Ödülü (1971)
Beyaz Türkü (1973)
Dünyadan Bir Atışı Geçti (1975)
Sahipsizler (1971)
Alman Ekmeği (1974)
İnsan Posası (1976)
Demir Bebek (1977)
Bozkır Gelini (1985)
Mahşerin İnsanları (1986)
Kör Güvercin.

Roman:

Türkler Almanya’da (1966)
Evlilik Şirketi (1972)
Halkalı Köle (1980)
Aile Savaşları (1984)
Ve Zalim Ve İnanmış Ve Kerbela (1986)
Darbe (1989; 1990 Milliyet Yayınları Roman Ödülü).

Röportaj:

Harran (1972)
Yaman Göç (1983)
Yargılayan Zaman İçinden (1984)- konuşma ve yazışma derlemesi
Allah’ın Gölgesine Koşanlar (1991; Yunus Nadi Röportaj Ödülü) (Asutay, 2017, s. 564-568).

Bekir Yıldız’ın yazınsal değer olarak katkılarına bakılacak olursa, Sabahattin Ali ve Orhan Kemal gibi yazarların Türk yazınına sağladıkları katkılar gibidir. Necati Mert’e göre Bekir Yıldız genç öykücülere de ışık tutmuştur:

“1950’li yıllardaki kadar olmasa da öykü bugün de içine kapanıktır çünkü. Onun hayatla ve insanla siyasal ve toplumsal bağı yeniden kurulmak isteniyorsa eğer, Sabahattin Ali ve Orhan Kemal’le birlikte Bekir Yıldız da okunmalı, ondan da yararlanılmalıdır. Almanya öyküleri atlansa bile Güneydoğu öyküleri ile kente düşmüş Güneydoğuluların öyküleri –özellikle günümüzde- elden hiç mi hiç düşürülmemelidir. Okura da, öyküciye de gayet insani şeyler söyleyecek, hissettirecektir onlar” (Mert, 2005).

Altmışlı yıllarda öğrenci hareketleri döneminde dünyada özgürlük hareketleri sürerken, Türkiye’de de özgürlük hareketleri başlamıştır. Bu yüzden Bekir Yıldız’ın da aralarında bulunduğu bir sendika kurulmuştur. Bu sendika Türkiye’de 1960 ve 1980 yılları arasında gerçekleşmiş iki darbe arasında kurulan bir sendikadır. “4 Şubat 1974’te şair ve yazarların ilk toplantısıyla "Türkiye Yazarlar Sendikası" kurulur. Sendikanın ilk amacı, yazarlığı iş edinmiş kişilerin emeğini sermayeye karşı korumak ve hukuki, sosyal, kültürel, ekonomik temel hak ve özgürlükleri savunmaktır”(TYS, 2013)³. Türkiye Yazarlar Sendikası’nın yapılan ilk toplantısında Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Bekir Yıldız, Adnan Özyalçın, Leyla Erbil, Tomris Uyar, Turgut Uyar, Orhon Murat Arıburnu, Adalet Ağaoğlu, Nihat Behram ve Ali Özgentürk

³ Türkiye Yazarlar Sendikası

gibi ülkemizin önemli yazarları, Kurucular Kurulunu oluşturur. Yapılan ilk genel kurulda Yaşar Kemal genel başkan, Bekir Yıldız ise ikinci başkan, Adnan Özyalçınar de genel sekreter olarak seçilir. Bir yıl aradan sonra gerçekleşen seçimde genel başkanlığa Aziz Nesin Başkan olarak seçilir (TYS, 2013b). Mehmet Salim'e göre:

“Bekir Yıldız ülkesini terk eden işçilerin acılarını, geride bıraktıkları ailelerini konu edinir. Yıldız, Türkiye’de ‘taşı toprağı altın’ olarak bilinen Almanya’yi acımasızca eleştiren ilk yazarlardandır. Yıldız bir taraftan Türkiyeli yöneticilerin, diğer taraftan Alman sermayesinin acımasızlığını suçlar” (Salim, 2011b).

Sabah Gazetesi’nde 2008 yılında Refik Durbaş “Bu Dünyadan bir Bekir Yıldız geçmiştir” başlığıyla Bekir Yıldız hakkında bir köşe yazısı yazmıştır.

“60’lı yıllarda dönmüştü Almanya gurbetinden. Nuruosmaniye’nin girişinde yer alan Atasaray’ın alt katında, Alfabe matbaasında 'hurufat'larla uğraşmaktaydı. Almanya’da yaşadığı dört yılın birikimini Türkler Almanya’da romanına dökmüş, bir yandan yeni öykülerini yazıyor, bir yandan ekmek parasına entertipin başında yazı diziordu. Sonraki yıllarda ülkenin en çok okunan yazarlarından biri olacak, kimi öyküleri sinemaya da uyarlanacaktı. Bu fotoğrafının üstüne kimi anılar da biniyor. 80’li yılların sonunda, Oktay Akbal ve Demirtaş Ceyhun’un da katılımıyla bir Almanya yolculuğumuz olacaktı. Birlikte gitmeyip orada buluşacaktık. Oktay Akbal, Münih’te rahatsızlık geçirdiğinden hemen döndü. Demirtaş Ceyhun gelemedi, o sırada Moskova’ya gitmek zorunda kaldı Nâzım Hikmet adına bir toplantıya katılmak için. Bekir Yıldız ise öğleyin indiği Stuttgart Havaalanı’nda yarım saat kaldıktan sonra aynı gün İstanbul’a dönmüş, “20 yıl sonra gördüğüm bu Almanların arasında ne isim var benim,” demişti” (Durbaş, 2008).

2.2. Türkler Almanya’da

Türkler Almanya’da eseri Bekir Yıldız tarafından 1962-1966 yılları arasında Almanya’da kaldığı süre zarfında kaleme alınmış, 1966 yılında da yayınlanmıştır. Bu eser, gurbete konuk işçi olarak giden ilk kuşak yazarların ve işçilerin yeni bir dünyada yaşadıkları zorlukları dile getirmektedir. Anadolu’dan, köylerden gelip kendi ülkesindeki şehir yaşamını dahi bilmeden farklı bir dilin, inancın ve kültürün olduğu gelişmiş bir memlekete göç etmişlerdir. Anavatanında gerçekleştiremediği hayallerini gerçekleştirebilmek için gittikleri başka bir dünyayı anlatan ve oraya gidip göçmen yazını her iki kültüre kazandıran bu yazın türünün ilk eseridir. "Türkler Almanya’da" kitabı Bekir Yıldız’ın otobiyografik bir anlatım hikayesidir de denebilir. Çünkü kitabın ana karakteri “Yüce”, Yıldız’ın oğlunun ismidir. Yüce, Almanya’ya işçi olarak gider, mesleği matbaacı olduğu için orada matbaa makinesi almak için para biriktirip alır ve memleketine geri döner. Bekir Yıldız’ın da Almanya’ya gitme nedeni aynı şekilde Matbaa makinesi almak için para biriktirip, Alman markası bir matbaa makinesi alıp memleketine dönmektir. Ayrıca güçlü kalemle de gurbete giden işçileri izleyip, dinleyip ve yaşadığı olumlu olumsuz deneyimleri bu kitabında okuyuculara betimlemiştir. Kitapta sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Günlük konuşma diline rastlanmaktadır. Betimleyici bir anlatım vardır.

"Türkler Almanya’da" eserinin ana karakterleri "Yüce", "Nihat", "Garip Recep" ve "Baba" lakabıyla "Osman Bey"dir. "Yüce" kitabın ana karakteri ve kitabı anlatan karakterdir. "Yüce", mesleği gereği Almanya’da para kazanıp matbaa makinesini aldıktan sonra memleketine geri dönmek ister ve istediğini de yapar. Anavatanına geri dönmeden önce de

eşi ve çocuklarını Almanya'ya yanına getirtir. Almanya'da çalışmanın ağır yükünü hep birlikte sırtlayıp, para biriktirip geriye dönerler.

Hikaye, gurbete gidenlerin ilk durağı olan Sirkeci tren istasyonunda başlar. Bu istasyon bin bir güçlkle kendi vatanından kopup başka bir vatana idealleri için gidenler, ülkesinde yapmak istediklerini maddi imkansızlıklardan dolayı gerçekleştiremeyenler, siyasi nedenlerle göç etmekte olanlar ve anavatanında yitip giden umutlarını yeni bir dünyada aramaya çıkan insanlarla doludur. Yüce karakteri de ülkesinde yapmak istediğini maddi imkansızlıklardan dolayı gerçekleştiremeyenlerdendir. Yüce ailesinden uzakta yaşayacak olmanın üzüntüsünü yaşarken, maddi yetersizlikten dolayı ve idealinin gerçekleşmesine katkı sağlaması için eşi ve çocukları onu Sirkeci garına uğurlamaya bile gelememişlerdir:

“Onlar iki hafta önce karımın babası tarafından, Anadolu'nun ücra bir kasabasına götürülmüş ve böylece iki haftalık ev kirası tasarrufu hesaplanmıştı. Halbuki ben, karımın istasyonda olmasını, sıcak bakışlarıyla beni uğurlamasını ne kadar isterdim” (Yıldız, 1966, s. 2).

Yüce trende ilkokul arkadaşı olan Nihat ile karşılaşır. Ne kadar eski arkadaş olsalar da birbirine zıt karakterlerdir. Nihat Almanya'ya araba sahibi olup ülkesine geri dönmek için çalışmaya gitmektedir. Nihat trene bindiği ilk dakikadan itibaren kendi yurdundan olan, oraya ideallerini gerçekleştirmek için giden insanları küçümsemeye başlar. Nihat'a göre memleketindeki basit insanlar Almanya'ya gitmek için elemelerden geçirilmeli ve başarılı insanlar oraya gidebilmelidir. Yüce'ye göre ise bu tam tersi olmalıdır. "Türkiye'de başarılı olan insanların Avrupa'ya gitmelerinin bir sebebi yoktur ve işsizlikle baş edemedikleri için gurbete gitmektedirler. Ayrıca hükümet de işsiz insanları Avrupa'ya ihraç etmeyi kabul ettiğine göre, basit denilen insanlardan utanılmamalıdır" (s. 3).

Hikaye'nin devamında Tren Sirkeci'den kalkmış, Türkiye'nin bitimi, Avrupa'nın başlangıcı olan Edirne gümrük kapısında durmuştur. Memleketindeki yiyeceklerden alan insanlar trenlere binip, insanlarla alay edencesine yapılan gümrük kontrollerinden sonra Edirne'den ayrılmışlardır. Yunan topraklarına girildiğinde Yüce karakterinde öksüzlük duygusu artmış ve aile özlemi başlamıştır. Yüce başka topraklarda olmanın burukluğunu yaşarken, trende olan diğer kişilerin eğlenmeleri dikkatini çekmiştir. Daha sonra iki kadının açık seçik konuşmaları Yüce'nin dikkatini çeker. "Kadınlardan biri ülkesinde kadın gibi yaşayamamanın eksikliğini çekip, zorla evlendirilmeye dayanamamış, bu yüzden Avrupa'da Avrupalı kadınlar gibi yaşayıp evlenmeden önce birden fazla sevgili sahibinin hayalini kurmaktadır" (s. 11-12).

Garip Recep ise Elazığ'dan Almanya'ya para kazanmak ve köyde çektiği maddi manevi sıkıntılardan dolayı gitmektedir. Kazandığı parayla da öküz alıp memleketinde kimseye muhtaç olmadan yaşamak istemektedir. Tren Bulgaristan, Yunanistan, Romanya gibi Avrupa ülkelerinin birçoğunu geçtikten sonra Avusturya'ya gelince Türkiye'den pek bir değişikliği olmayan Bulgaristan, Yunanistan gibi ülkelerden çok farklı bir ülkeye geldiklerini görürler. Avusturya, İsviçre ve Almanya birbirine benzeyen gelişmiş ülkelerdi. Yüce'nin dikkatini çeken; köylü, şehirli demeden insanların sabahın altısında ayakta olmalarıydı. "Arabalar hareket halindeydi, tren bekleyen insan grupları sokaklardaydı. Çünkü kendi

memleketinde bu saatte milyonlarca insan uyuyordu ve bunların mı çok işi vardı yoksa bizim mi yapacak işimiz bitti diye düşündü" (s. 18).

Türkiye'deki gümrük kontrollerinden farklı olan Alman gümrük kontrollerine gelmişlerdi;

"Kendi ülkelerinde Almanya'da yalan söylenmez sözünü düşünerek on paketten fazla olan sigaralarını söylediler ve fazla olan her sigara paketi için 2 Mark ödemek zorunda kaldılar, ödeyemeyenlerin de iş yerlerine maaşlarından fazladan getirdikleri sigara paketinin ücreti kadar para kesilmesi için makbuz verdiler. Sirkeci'den bindikleri Tren, Münih'e gelmişti. İstasyonun ve şehrin o kadar büyük olmasından dolayı korkup, kaybolabileceklerini düşünüp yerlerinden kımıldamamışlardı (s. 19-20).

Daha sonra gittikleri fabrikanın yakında barınacakları yere yerleşmişlerdir. Burada rahat yatak, duş ve televizyonları vardı. Aralarında televizyonu ilk defa görenler bile vardı. "Henüz radyonun, havadan sesi nasıl alıp, bize verdiğini bilemeyen insanlar olarak, televizyonun havadan resim yapmasına büsbütün şaşırmıştık" (s. 24). Almanya'ya geldikleri ikinci gün, her birine uygun işler verildi, bir insanın cüssesi ne kadar büyükse o kadar işe yarıyordu. Kimsenin mesleğine ve yeteneğine bakılmaksızın verilen işlerdi. Bekir Yıldız'a göre "Almanya'da iş beğenmemek, ibadet etmek için cami beğenmemeye benzer" (s. 25).

Kitapta Almanya'daki iş saatiyle Türkiye'de iş saatinin farklılığından ve Almanların dakik çalışmalarından da bahsedilir. Saat tam 7'de iş başı yapılır, 9'da 15 dakika mola verilir ve daha sonra 25 dakika öğle molası gelir. Akşam 5.30 da iş biter. Eğer evde geç saatlerde yatılırsa sabah ağır işlerde çalışmaya kimsenin mecali kalmaz. Ama bizim ülkeye kıyasla işe daha geç başlanır ve bu kadar sıkı çalışıp iki iş birden yapılmaz. Konuk işçilerin fabrikadaki ilk yemekleri ise bir parça domuz eti ve patates püresi, domuz etini bilmeden yiyenler daha sonra kendilerini günah işlemiş gibi hissettiler ve akşama kadar bir şey yiyemeden işlerine devam ettiler. Hafta sonları ise onlar için yataktan erken kalkmak zorunda kalmamaları büyük bir keyifti. Asıl sorun şuydu "Domuz eti mi yemek, yoksa yabancılara uşaklık etmek mi daha büyük günahdır?" (s. 32).

Almanya'ya "Kıvılcım" adında İstanbul'da memur olarak çalışmış genç biri işçi olarak gelmiştir. Bir gün Yüce, Nihat ve Kıvılcım konuşurken Almanya'daki kılık kıyafetlerden ve kızlardan bahsetmektedirler. Nihat, Türklerin Alman kızlarına karşı olan tutumlarını ve Türkiye'de olsa bu kızlara onlar neler yaparlar diye eleştirilerini yapmaktadır. Yüce konuşmaya atılır:

"Biz onların memleketinde kravatsız, bir karış sakalla geziyor muyuz? Hayır. Onlar da bizim memlekette açık saçık dolaşmamalıdır. Sonra memleketimizde hangi Türk erkeği var ki, genç karısını alıp, şortla Anadolu'ya çıkmaya cesaret etsin. Köyünde kadın dizi görmeyen bir köylü, turist bacağı görürse ilkel içgüdülerini zapt edemediği için, hayvanlaşabilir. Biz bu köylüleri köylerine hapsedip, türlü yönlerden eğitmiyor, sonra da: 'Sen turistlere saldırıyorsun,' diye cezalandırıyoruz. Benim anlamadığım bir şey var: Memleketimizde her gün yüzlerce kızın ırzına geçilir, ama hiçbiri bir turist kızınki kadar, nefretle karşılanmaz" (s. 34).

Buradan da anlaşılacağı gibi kendilerini eğitmeden ya da kendileri eğitilmeden başka toplumlarda yaşadıkları kültür farklılığından dolayı yanlış düşünüp, yanlış davranışlarda bulunabiliyorlar. Hem başka toplumda, hem de kendi toplumlarında hatalar yapılmaktadır. Almanya'nın alışveriş açısından olumlu yönlerinden de bahsedilmiştir. İlk defa alışveriş merkezine gidip orada yürüyen merdivene binenler şaşırılmış ve gülüşerek tembel işi olduklarını söylemişlerdir. Alışverişte hile olmadığını, ürünlerin üzerinde fiyatlarının olduğunu, pazarlık yapılmadığını ve bizdeki gibi bir tarafta ucuz bir tarafta pahalı olmadığını söylemiştir.

Almanların bant sistemi dedikleri tezgahlarda çalışmanın zor olduğundan bahsedilmiştir. Bantlar önünden geçerken her işçi kendisinin yapması gereken parçaları monte eder. Bu bantlarda pek yavaş bantlar değildir. Çalışanlar sporcu gibi olmak zorundadır ve insanları çok yoran bir sistemdir. O kadar çok yoruluyordu ki insanlar, çalışmaktan kendilerini eve gidip yatmak ödül gibi geliyordu. “Ölen herhangi bir Alman'ın ardından üzülüyor, hatta onun böylece, hayatında ilk defa, tatlı bir uykunun tadını çıkarmış olduğunu düşünüyorduk” (s. 38). Ayrıca hikayenin diğer bir karakterlerinden olan ve yaşından dolayı "Baba" lakabı takılan "Osman Bey" kalp hastasıdır ama muayene sırasında onun yerine başkası muayeneye girmiştir. Osman Baba daha fazla kazanabilmek için zehirli bir işte çalışmaktaydı, yeteri kadar parası olmadığından dolayı Almanya'da para biriktirip oğlunu üniversiteye gönderecekti. Ama kalbi buna dayanamayıp hayatını kaybeder. Burada da Almanların ölümlere olan saygısızlığından bahsedilir. Osman Baba'nın cenazesi Türkiye'ye gönderilirse 3800 Mark ödemeleri gerekir ama Almanya'da gömülürse para ödenmeyecek üstelik aileye para verilecektir. Almanya'daki muhasebe müdürüne göre “Şimdi Osman Bey'in ailesi doğru düşünemez. Muhakkak Türkiye'ye isterler. Halbuki ölü yerine 1100 Mark'ı göndersek daha iyi olmaz mı?” (s. 47). Yüce bunu kabul etmez ve arkadaşlarıyla aralarında para toplamayı önerir ama Türkiye'ye gönderdikleri telgraf gecikince Osman Baba Almanya'da gömülür. Böylece Osman Baba'nın Almanya macerası sona erer. Almanya'da işe ölüden daha fazla saygı gösterildiği ifade edilir.

İnsanlar ölümlerinin arkasından üzülür ve yas tutar. Ölümün zıttı yaşamdır, üzülmenin zıttı ise eğlenmek ve gülmektir. Almanya'da işçiler eğlenmek için bir eğlence yerine giderler. Burada kadınlar eşleriyle birlikte gelebilir ve kadınlar o gece istedikleri kişilerle dans edebilirler. Yüce, Nihat, Kıvılcım ve zorla da olsa Garip Recep de bu eğlenceye katılır. Kadınlar görmedikleri bu bıyıklı, doğu erkekleriyle dans ederler ve eğlenirler. Garip Recep başlarda gelmek istemese de buraya geldikten sonra işler değişir. Garip Recep daha önce gitmediği yere gitmiştir ve yapmadığı şeyleri yapmıştır. Sonunda körkütük sarhoş olup yerde kalmıştır. Yüce, Garip Recep'i böyle görünce düşünür. “Birdenbire acıdım zavallının haline, köyündeyken üvey babasına isyan eden yiğit bu muydu? Kabahat Garip Recep'in miydi, yoksa Elazığ'ın köyünden, Almanya'nın faşingine, onu salıverenlerde miydi?” (s. 57).

Yüce eşine ve çocuklarına para göndermektedir ama bu para onlara az geldiğinden Yüce'nin eşi mektup yazar ve çocuklarıyla birlikte Almanya'ya eşinin omzundaki yükü hafifletmek için gelmek istediklerini belirtir. Yüce'nin eşi, çocukları ile birlikte Almanya'ya gelir. İlk başlarda otelde kalırlar ve zor da olsa bir odalı bir ev bulurlar. Bir süre sonra eşi de işe başlar ve çocuklara bakacak kimse olmadığından, kiliseye ait çocuk yuvasına verirler.

Çocuklar erken saatte kalkmanın zorluğunu yaşarken, anneleri de onları o saatte uyandırma zorluğunu yaşar. İnsanlar o kadar dakik yaşıyorlardı ki, eskiden eşi Yüce'ye “Akşam erken gel, olmaz mı? derdi. O sabah ilk defa erken geleceğimden yüzde yüz emindi. Böylece karım, dakikaların hesabı yapılan memlekette, saatler için tartışmak budalalığını göstermedi” (s. 80).

Yüce'nin eşinin pasaportundaki mührün süresi geçtiği için sınır dışı edilme kararı alınır. Yüce de eşini ve çocuklarını alıp hem Türkiye'yi ailesini ziyaret etmek ister, hem de pasaporttaki mühür işini çözmek. Türkiye'ye dönmek üzere Almanya'ya ayak bastıkları durak olan Münih tren istasyonuna giderler ve orada onlar gibi pek çok Türk vardır. Almanya'ya iki- üç bavulla gelenler, Türkiye'ye beş altı bavulla dönüyorlar. O bavulların içerisinde hepsi Alman markası hediyelik eşyalar, teypler, plaklar, elektronik eşyalar vardır. Türkiye'ye getirilen bu eşyalardan bazıları satılmak için bazıları hediye için. Ama Yüce diğerleri gibi o kadar fazla eşya getirmemişti. Almanya'ya gelen gurbetçileri o kadar kontrol etmişlerdi ki Almanya'dan giderken o kadar kontrol etmediler. “Bir paket fazla cigara bırakmayan Alman gümrükçüsü bavullar dolusu Alman malı eşyaların çıkışına seviniyordu. Çünkü Almanya'nın verdiği Marklar, gene Almanya'da kalmıştı” (s. 107).

Münih'ten gelen tren Edirne gümrük kapısına varmıştı. Avrupa'dan geldiği için didik didik aranmıştı. Anavatanlarına gelenlerin ellerinden fazladan getirdikleri eşyalar alınıyordu. Fazladan olan eşyalar boş tren vagonlarına dolduruluyordu. Tren Sirkeci garına yaklaşırken Yüce'nin dikkatini akşamın bu saatlerinde insanların dışarıda olması çekti. Çünkü Almanya'da geç saatte yatıp işe gitmek imkansız gibi bir şeydi. İnsanlar Almanya'da gündüz çok çalışıp akşam da kendilerini yatağına atıyorlarken burada durum farklıydı. “Almanya'da çalışkanlığın cezası, yatağına erken girmek suretiyle insanlara ödetilirken, burada, bu sahillerdeki insanlar, az çalışmış olmalarının mükafatını, gecenin geç saatlerine kadar güle oynaya geçirmekle kutluyorlardı adeta...” (s. 125).

Yüce, eşi ve çocuklarıyla baba ocağına geri döner. Ailesi onu çok sıcak karşılamıştır ve hasret gidermişlerdir. Yüce kardeşiyle Almanya ve Türkiye'yi karşılaştırırken maddi hesaplar yapmaya başlarlar. 1960 lı yıllarda Almanya ve Avrupa'nın para birimi Mark'tı daha sonra Euro oldu. Avrupa parası 1960 lı yıllarda da değerliydi günümüzde de değerli. Kardeşi Almanya'da bir giysinin ne kadar olduğunu sorup hemen herkesin hesapladığı gibi Mark'ı Türk lirasına çevirip ne kadar pahalı olduğunu söyler, Yüce ise Almanya'da Mark kazandıklarını söyler.

“Almanya'da bir işçi ortalama 700-800 Mark alır. Burada da bir işçi 700-800 lira alır. Fakat 700-800 Mark alan bir işçi, bu paranın yarısıyla buzdolabı, 10 Mark'la bir gömlek, 200 Mark'la iyi bir radyo, 5000 Mark'la yeni bir araba alabilir. Halbuki Türkiye'de bir buzdolabı 2-3 bin lira, bir araba 30-40 bin lira...” (s. 127).

Almanya'da zor durumlara düşenler de çoktur ve bunlardan biri de Nihat ve Garip Recep'tir. Nihat Almanya'ya araba parası biriktirdikten sonra araba alıp geri dönmek isterken, iradesizliğine yenik düşüp, evlerine misafir olarak gittiği bir Alman kadına sarkıntılık etmesi sonucu Almanya'dan sınır dışı edilmiştir. Garip Recep ise amacı olan iki öküz parasını biriktirip memleketine dönmek yerine kendisini caz kurslarında, Opel marka arabasında bulmuştur. Ehliyetini alıp köye gidip köydekilere ve üvey babasına hava atmak istemiştir.

Ama ilk baştaki hayalini unutup Almanya’da kurduğu hayalini gerçekleştiremeden trafik kazası sonucu hayatını kaybetmiştir. Almanya’ya gelip Avrupalı kadınlar gibi yaşamak isteyenler ve ülkesinde zorla evlendirilmek zorunda kalanların da hayatları değişmiştir:

“Sevim kızlık avantajını Almanya’da bir Türk’e pisi pisine kaptırmış, fakat açıkgözlülük yapıp bir Alman erkeğiyle evlenmişti. Halbuki Ayşe Hanım Türkiye’de razı olduğu evlilik zincirini Almanya’da koparmak istemiş, fakat kör olası kader, onu janjanlı pantolonuna doyamadan, Leimen’in ana caddesine cansız sermişti” (s. 175).

Birçoğunun anavatanlarından gelirken farklı amaçları vardı ama buradaki yeni dünyada, yeni hayatta yeni amaçları oluşmuş ve aralarından hüsrana uğrayanlar olmuştur. “Yurtdışına çıkarken, vatanımdaki insanların yoklukla mücadele etmesi gerektiğini biliyordum. Fakat şimdi de biliyorum ki, Almanya’daki Türkler, bu defa bollukla mücadele etmeye mecburdurlar” (s. 194).

3. Sonuç

Bu çalışmada, ilk olarak kendi memleketlerinde gerçekleştiremediği hayalleri gerçekleştirmek ve ekonomik veya diğer nedenlerle Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerine göç edip orada yaşayan, bir süre sonra da yazmaya başlayan işçi yazarlardan bir olarak Bekir Yıldız’dan bahsedilmiştir. Üç kuşak sürmüş olan bu yazın türü sürmeye de devam etmekte ve günümüzde artık dördüncü kuşaktan söz edilmektedir. Konuları benzer olsa da her kuşağın kendisine ait farklı konuları olduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırmada göçmen yazınının ilk kuşak yazarlarından biri olan Bekir Yıldız’ın hayatından, eserlerinden ve Bekir Yıldız için yazılanlardan bahsedilmiş ve göçmen yazınının ilk eseri diyebileceğimiz "Türkler Almanya’da" adlı eseri incelenmiştir. Bu eser toplumcu gerçekçi yazar olan Bekir Yıldız tarafından Almanya’ya çalışmaya gidip, matbaa makinesi almak isteyen Yüce’nin ve onun gibi orada çalışan Türk işçilerinin hikayesidir. Bekir Yıldız, Almanya’ya giden ilk kuşak insanların yaşadıkları zorlukları, şaşkınlıkları sade ve anlaşılır bir dille okuyucuya aktarmıştır. "Türkler Almanya’da" eseri Bekir Yıldız’ın otobiyografisi diyebileceğimiz tarzda bir eserdir. Yüce karakteri de kendi oğlunun ismidir. Bekir Yıldız diğer eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de toplum sorunlarını, baskıları, imkansızlıkları ve kültür farklılıklarını konu edinmiştir. Kendi ülkelerinde göremediği güzellikleri ve imkanları burada tadan insanlar, aynı zamanda kendi memleketinde çalışmadığı kadar yoğun bir iş temposuyla çalışıp, kuralların ve makine gibi çalışanların ülkesi Almanya’nın zorluklarını da yaşamışlar, hayallerini gerçekleştirmek için gurbete çalışmaya gidenlerden bazıları bunu gerçekleştirirken, bazıları da gerçekleştirememiştir. Yüce karakteri gibi istediğini elde eden de, Nihat ve Garip Recep karakterleri gibi istediğine ulaşamayanlar da olmuştur.

4. Kaynakça

4.1. Birincil Kaynakça

Yıldız, Bekir. (1966). “Türkler Almanya’da”: Everest Yayınları 2012

4.2. İkincil Kaynakça

Asutay, Hikmet. (2017). “Göçmen Edebiyatı”: Ceren Yayıncılık 2017

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 69 Eylül – Ekim 2018

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat –KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Doğan, Coşkun (2017) " Düzensiz Göçmenlerin Türkiye'ye Ekonomik Açıdan Etkileri" Tarih Okulu Dergisi (TOD), Eylül 2017, Yıl 10, Sayı XXXI,ss.315-329, DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1102>

Doğan, Coşkun (2017) "The Importance of Multiculturalism in Community Interpreting", International Journal of Business Humanities and Technology, Vol.7,No.2 June 2017,ISSN 2162-1357 (Print), 2162-1381 (Online), Center for Promating Ideas, USA

Zengin, Dursun. (2000) “Göçmen Edebiyatı'nda Yeni Bir Yazar. Mehmet Kılıç ve ‘Fühle Dich Wie Zu Hause’ Adlı Romani”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 105.

4.3. Elektronik Kaynakça:

http://necatimert.com.tr/1123_BEKIR-YILDIZ-OYKUSU%C2%A0-Heceoyku,-Sayi--7,-Subat-Mart-2005.html: Erişim: 07.01.2018

https://www.sabah.com.tr/yazarlar/cumartesi/durbas/2008/08/09/bu_dunyadan_bir_bekir_yildiz_gecmisti; Erişim: 21.12.2017

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a51185d0c66e7.20731886; Erişim: 05.01.2018

http://www.turkiyeyazarlarsendikasi.org/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=5 ; Erişim: 19.12.2017

<http://www.yenihayat.de/2011/09/19/almanya%E2%80%99da-gocmen-edebiyati/>; Erişim: 22.12.2017

<http://www.yenihayat.de/2011/10/01/almanyada-gocmen-edebiyati-2/>; Erişim: 23.12.2017